

P. J. Frankowska
09.12.10

Bydgoszcz, dnia 02 grudnia 2010 r.

RDOŚ.04.PN.6613-10-3/10/NG

SEKRETARIAT RDLP w Toruniu	
nr 3683	Podpis
Wpłynęło 09.12.2010	
Zadekretowano	Data 9.12.10
Podpis	

Szanowny Pan
Janusz Kaczmarek
Regionalny Dyrektor
Lasów Państwowych w Toruniu

W odpowiedzi na wniosek z dnia 20 lipca 2010 roku, znak: ZZ-7019-42/10 oraz w związku z pismem z dnia 12 października 2010 roku, znak: ZZ-7019-101/10, w sprawie wydania opinii na podstawie art. 54 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227, z późn. zm.) dla Planu Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Zamrzenia na lata 2006-2015, poniżej przedstawiam stanowisko tut. organu w przedmiotowej sprawie.

W związku z faktem, iż opiniowaniu podlega przyjęty już Plan Urządzenia Lasu wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy opiniuje przedmiotowe dokumenty na zasadzie współpracy organów nie zaś w trybie art. 54 ww. ustawy.

Jednocześnie, należy zwrócić uwagę, iż zlecenie przez Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych w Toruniu analizy wpływu częściowo zrealizowanych założeń Planu oraz planowanych działań wynikających z tego dokumentu, na środowisko, w tym na cele ochrony i integralność obszarów Natura 2000, świadczy o dużym zaangażowaniu Lasów Państwowych w zachowanie bioróżnorodności komponentów przyrody przy jednoczesnej realizacji zrównoważonej gospodarki leśnej.

W granicach administracyjnych Nadleśnictwa znajduje się obszar specjalnej ochrony ptaków pn. „Bory Tucholskie” (PLB220009).

Opiniowaniu podlegają działania z zakresu gospodarki leśnej planowane do realizacji w latach 2010-2015. Na skutek analizy Planu Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Zamrzenica wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko Planu Urządzenia Lasu dla lasów Skarbu Państwa pod zarządem Nadleśnictwa Zamrzenica, uprzejmie informuję, że opiniuję pozytywnie ww. dokument po uwzględnieniu w prowadzonej gospodarce leśnej niżej przedstawionych zasad:

Po zapoznaniu się z rozdziałem 5 pn. „Rozwiązania i wnioski do Planu” opiniuję pozytywnie zalecenia co do sposobu prowadzenia dalszej gospodarki leśnej, zaproponowane przez zespół autorski przedmiotowej Prognozy w podrozdziale 5.6, w tym w szczególności:

- wyłączenie z użytkowania rębnych zinventaryzowanych kwaśnych buczyn (9110), żyznych buczyn (9130), borów i lasów bagiennych (91D0), ciepłolubnych dąbrów (91I0), śródładowych borów chrobotkowych (91T0), łęgowych lasów dębowo-wiązowo-jesionowych (91F0);
- wyłączenie z użytkowania rębego 10 % powierzchni najlepiej zachowanych łęgowych lasów dębowo-wiązowo-jesionowych (91F0) oraz łęgów olszowych, olszowo-jesionowych i jesionowych (91E0), gdzie stan siedliska oceniono w trzystopniowej skali A, B, C jako właściwy lub niezadowalający z uwagi na określone zniekształcenia siedliska (A, B);
- odstąpienie od realizacji rębni zupełnych na rzecz rębni złożonych (II, III, IV) na zidentyfikowanych cennych siedliskach przyrodniczych, których stan zachowania został określony jako B, C (Tabela nr 27, str. 148);
- przyjęcie składów gatunkowych dla nowo zakładanych upraw leśnych na zidentyfikowanych siedliskach przyrodniczych, omówionych w Tabeli nr 36 (str. 194), ustalonych na podstawie optymalnych składów gatunkowych drzewostanów w typach siedliskowych lasów i zespołach leśnych (Jan Marek Matuszkiwecz, Warszawa 2007),
- działań określonych w stosunku do roślin objętych ochroną gatunkową, za wyjątkiem czyszczenia zarastających lub wypływających się zbiorników wodnych (str. 199). Działania takie mogą być dopuszczalne jeśli wynika to z projektów ochrony czynnej uzasadnionych badaniami naukowymi określającymi wpływ zabiegów na siedliska mające znaczenie dla Wspólnoty i gatunki roślin chronionych.
- działań określonych w stosunku do nieleśnych siedlisk przyrodniczych (str. 198)

W załączonej Prognozie dokonano również oceny oddziaływania przewidzianych zabiegów na siedliska przyrodnicze, a także gatunki chronione roślin, zwierząt i grzybów.

Nie wykazano znacząco negatywnego oddziaływania zabiegów pielęgnacyjnych na ww. komponenty środowiska przyrodniczego.

W przypadku stanowisk gatunków z rodzaju poczwarówka (wydzielenie 210m) należy uwzględnić konieczność zachowania w niepogorszonym stanie siedlisk, na których stwierdzono obecność ww. gatunków. Z uwagi na biologię poczwarówek, w czasie prowadzenia prac w sąsiedztwie rozpoznanych stanowisk należy bezwzględnie unikać ingerencji w siedlisko (w szczególności poprzez zakaz wjazdu maszyn leśnych, nieskładowanie dłuźyc, nieobalanie drzew na teren siedliska). Ponadto w czasie prowadzenia prac, wskazane jest zachowanie strefy „ekotonowej” między siedliskiem poczwarówki, a obszarem prac leśnych.

W Nadleśnictwie Zamrzenica Plan Urządzenia Lasu przewiduje realizację zalesień na obszarze 7,21 ha wg Tabeli nr 1 (str. 17). Przedmiotowa Prognoza sporządzona dla ww. planu nie omawia szczegółowo przewidzianych do zalesienia obszarów oraz nie określa przewidywanego oddziaływania tych zalesień na cele ochrony obszaru Natura 2000 pn. „Bory Tucholskie” w związku powyższym zagrożenie zalesiania np. potencjalnych siedlisk bytowania ptaków nie zostało wykluczone.

W wytycznych Prognozy dla ochrony siedlisk przyrodniczych niewłaściwie zaproponowano zabiegi ochronne dla zbiorowisk niżowych i górskich świeżych łąk użytkowanych ekstensywnie *Arrhenatherion elatioris* (6510) - łąki kośne występują w dolinach rzecznych z reguły poza strefą zasięgu wysokich wód. W związku z powyższym nie są wskazane okresowe zalewy łąk. Istotne jest natomiast zachowanie odpowiednio wysokiego średniego poziomu wód gruntowych w dolinie rzeki oraz ekstensywne użytkowanie łąkowe (koszenie raz lub dwa razy w roku, z reguły po rozpoczęciu kwitnienia roślin).

W stosunku do przewidzianych w Prognozie wskazań gospodarczych w Tabeli 21 dla gatunku bocian czarny *Ciconia nigra* (oraz innych gatunków objętych ochroną strefową) w kolumnie „Uwagi, wnioski do Planu” błędnie zapisano możliwości wykonywania zabiegów leśnych poza okresem 1 marca - 31 sierpnia. W strefach ochrony całorocznej i okresowej zabronione jest prowadzenie niżej wymienionych działań bez zezwolenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska zgodnie z art. 60 ust. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 r. Nr 151 poz. 1220 z późn. zm.):

- 1) przebywania osób, z wyjątkiem właściciela nieruchomości objętej strefą ochrony oraz osób sprawujących zarząd i nadzór nad obszarami objętymi strefą ochrony, oraz osób wykonujących prace na podstawie umowy zawartej z właścicielem lub zarządcą;
- 2) wycinania drzew lub krzewów;
- 3) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli nie jest to związane,
- 4) z potrzebą ochrony poszczególnych gatunków;
- 5) wznoszenia obiektów, urządzeń i instalacji.

Jednocześnie w Tabeli 21 przedstawiono „Wymagany sposób ochrony i gospodarowania” w odniesieniu do gatunków „strefowych” podając np. „ochrona strefowa” - ochrona miejsc lęgowych przedmiotowych gatunków to nie tylko strefowa ochrona wokół ich gniazd, ale również, takie gospodarowanie ekosystemami leśnymi, które pozwoli chronić ich potencjalne miejsca lęgowe. W kolumnie ww. Tabeli należałoby się spodziewać konkretnych wytycznych dotyczących gospodarowania lasami Nadleśnictwa Zamrzenia, które pozwolą na utrzymanie potencjalnych siedlisk lęgowych w dobrym stanie jakościowym i odpowiedniej wielkości (w tym miejscu należy określić jaki typ siedliska, drzewostanu preferują poszczególne gatunki, w jakich klasach wieku, jaki procent Nadleśnictwa zajmują te siedliska i jaki procent powinien być utrzymywany w celu zabezpieczenia populacji poszczególnych gatunków).

W odniesieniu do takich gatunków ptaków jak: kania czarna *Milvus migrans*, bielik *Haliaeetus albicilla*, włochatka *Aegolius funereus*, dzięcioł czarny *Dryocopus martius*, dzięcioł białogrzbiety *Dryocopus leucotos* uznano, że udział 35 % powierzchni drzewostanów starszych wywiera korzystny wpływ na utrzymywanie ww. gatunków. W Prognozie nie określono, w którym momencie w połowie czy na końcu obowiązywania Planu wartość taka jest osiągnięta oraz która klasa wieku została uznana za wartość graniczną drzewostanów „starszych”, a także dlaczego dla przedmiotowego Nadleśnictwa procent ten jest właściwy, gdzie np. dla Nadleśnictwa Gołębki uznaje się 25,5 % za optymalny rząd wielkości dla zachowania populacji ww. gatunków we właściwym stanie ochrony. Kryteria ustalania ww. zależności nie zostały przedstawione w Prognozie.

Plan Urządzenia Lasu przewiduje na terenie obszaru specjalnej ochrony ptaków pn. „Bory Tucholskie” w latach 2010-2015, ubytek powierzchniowy drzewostanów w wieku 101-120 z ok. ponad 600 ha do ok. 290 ha (str. 107). Prognoza stwierdza, że realizacja założeń Planu nie wpłynie negatywnie na integralność funkcjonujących w zasięgu Nadleśnictwa obszarów Natura 2000. Jednakże oprócz ww. zapisu i przedstawionego wykresu nie podano żadnych innych informacji czy analiz np. zaczerpniętych z poprzednich Planów Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa na podstawie, których przytoczone stwierdzenie jest zasadne. W związku z powyższym istnieje zagrożenie, że spadek znacznego udziału drzewostanów dojrzałych może być istotnym elementem ograniczającym istnienie potencjalnych siedlisk dla gatunków ptaków stanowiących cel ochrony ww. obszaru Natura 2000.

W Prognozie rozdział 5.6 pkt 6 ppkt „Ptaki”, „Wytyczne ochrony roślin i zwierząt z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej” sprecyzowane są tylko dla kilku gatunków ptaków, str. 200 (z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej), pozostawiając tym samym Zarządcę terenu bez podania konkretnych wytycznych dla pozostałych gatunków ptaków objętych ochroną prawną.

Mając na uwadze zapisy art. 52 a ustawy o ochronie przyrody gospodarka leśna nie narusza zakazów, o których mowa w art. 52 ust. 1 pkt 1, 3-5 i 11, jeżeli jest prowadzona na podstawie planów, które zostały poddane strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko, obejmującej oddziaływanie na dziko występujące populacje gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty i chronionych gatunków ptaków, oraz ich siedliska, bądź jest prowadzona na podstawie kodeksu dobrych praktyk, których ustalenia zapewniają, że czynności wykonywane zgodnie z nimi nie są szkodliwe dla zachowania gatunku we właściwym stanie ochrony. Zapis ten nie odnosi się tylko do obszarów Natura 2000, gdzie celem ochrony są gatunki ptaków, lecz do wszystkich obszarów, na których gospodarka leśna jest prowadzona.

Przedmiotowy Plan Urządzenia Lasu jest już dokumentem przyjętym i obowiązującym, w związku z tym warunek, o którym mowa w ww. artykule dotyczący dokonania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko ze względów prawnych nie może być spełniony.

W związku z powyższym tut. organ proponuje przyjąć zasady postępowania w Nadleśnictwie, dzięki którym osiągnięty zostanie kompromis pomiędzy koniecznością zachowania gatunku (ptaków) i jego siedliska we właściwym stanie ochrony, a użytkowaniem lasu.

Leśnicy poprzez wybór powierzchni, na których będzie prowadzone pozyskanie drewna, mają możliwość minimalizowania, a nawet wykluczenia negatywnego oddziaływania prac leśnych na chronione gatunki ptaków z zachowaniem zakazów obowiązujących w stosunku do tych gatunków.

Przy wyborze powierzchni, na których prowadzone będą prace leśne oraz podczas ich wykonywania należy zachowywać niżej opisane zasady:

- w sezonie zimowym, w oddziałach przeznaczonych do użytkowania rębego, przeprowadzić inwentaryzację ptaków drapieżnych i drzew dziuplastych, obserwacje nanieść na mapę i wykorzystać do planowania prac, uwzględniając ich lokalizację;
- przed przystąpieniem do prac, w okresie wiosennym należy przeprowadzić inwentaryzację ptaków, odnotować na mapie stanowiska lęgowe - wykorzystać do planowania prac, uwzględniając lokalizację miejsc lęgowych;
- rębnie zupełne z uwagi na swój charakter (całkowite usunięcie wyznaczonej powierzchni drzewostanu, zmiana warunków świetlnych w obszarach bezpośrednio sąsiadujących ze zrębem) wykonywać poza okresem lęgowym ptaków,
- w okresie lęgowym cięcia pielęgnacyjne prowadzić możliwie w drzewostanach niedojrzałych i najmniej żyznych – takie postępowanie, w warunkach niższego zagęszczenia ptaków w drzewostanach młodszych i uboższych, zmniejszy prawdopodobieństwo ewentualnego niszczenia gniazd i zabijania młodych ptaków podczas prac leśnych;

- w wydzieleniach, w których planowane jest wykonywanie cięć od marca do sierpnia, należy już w okresie jesienno-zimowym usunąć warstwę podszytu i podrostu z wyznaczonych szlaków technologicznych – pozwoli to na uniknięcie nieumyślnego niszczenia lęgów ptaków gnieźdzących się w tych warstwach (m.in.: rudzik, świstunka pokrzywnica, strzyżyk, słonka itp.);
- w drzewostanach starszych (od 80 lat) pozostawiać drzewa dziuplaste wraz z niezmienionym wokół nich otoczeniem w promieniu 10 metrów;
- w przypadku, gdy podczas cięć zostanie wykryte drzewo z gniazdem ptaków drapieżnych, sów i bociana czarnego, należy wstrzymać prace w wydzieleniu do momentu zakończenia lęgów, jeżeli jest to gatunek strefowy – zaprzestać wykonywania zabiegu i zgłosić strefę do RDOŚ;
- zabiegi niszczenia chwastów np. koszenie upraw, mogące zagrażać lęgom, należy przesunąć poza okres lęgowy ptaków.

Wielofunkcyjne leśnictwo, łączące dbałość o zasoby przyrodnicze wraz z zapewnieniem optymalnego dla środowiska użytkowania jego zasobów, jest istotnym czynnikiem wpływającym na stan zachowania obszarów pozostających pod zarządem PGL Lasy Państwowe, w tym terenów i gatunków objętych ochroną prawną.

Przedstawione przez tut. organ propozycje postępowania, zmiany lub kwestie wymagające głębszej analizy jak np. zalesianie na obszarach Natura 2000, zostały opracowane lub poruszone w celu doprecyzowania zasad prowadzenia gospodarki leśnej łączącej cele gospodarcze z ochroną przyrody.

ZASTĘPCA REGIONALNEGO DYREKTORA
OCHRONY ŚRODOWISKA
Regionalny Konserwator Przyrody w Bydgoszczy
dr inż. Marek Machnikowski

Otrzymują:

1. Adresat
2. a/a